

PRIESTOROVÁ DIFERENCIÁCIA PROCESU STARNUTIA V ČESKU A NA SLOVENSKU V 21. STOROČÍ

SLAVOMÍR BUCHER, RENÉ MATLOVIČ

**KATEDRA REGIONÁLNEJ
GEOGRAFIE A REGIONÁLNEHO
ROZVOJA, PREŠOV**
slavobucher@yahoo.com

Úvod

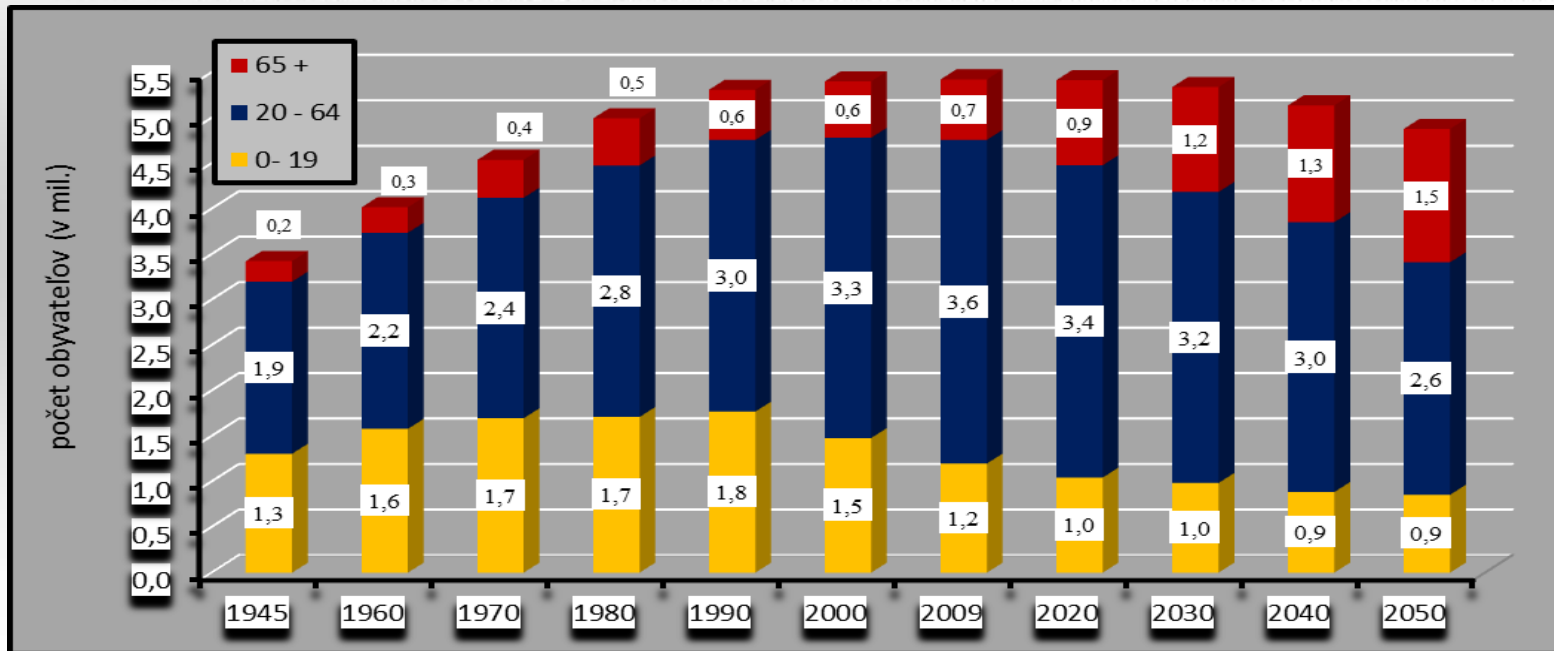
Súčasným trendom demografického vývoja v Európe, ale aj na Slovensku je starnutie populácie

Starnutie populácie môže byť:

1. **absolútne** – ↑ absolútneho počtu seniorov v populácii (spôsobené ↓ a stagnáciou úmrtnosti v strednom veku, silnými povojnovými populačnými ročníkmi)
2. **relatívne** - ↑ podielu seniorov v populácii (spôsobené nízkou pôrodnosťou a ↓ podielu detí a mladých)

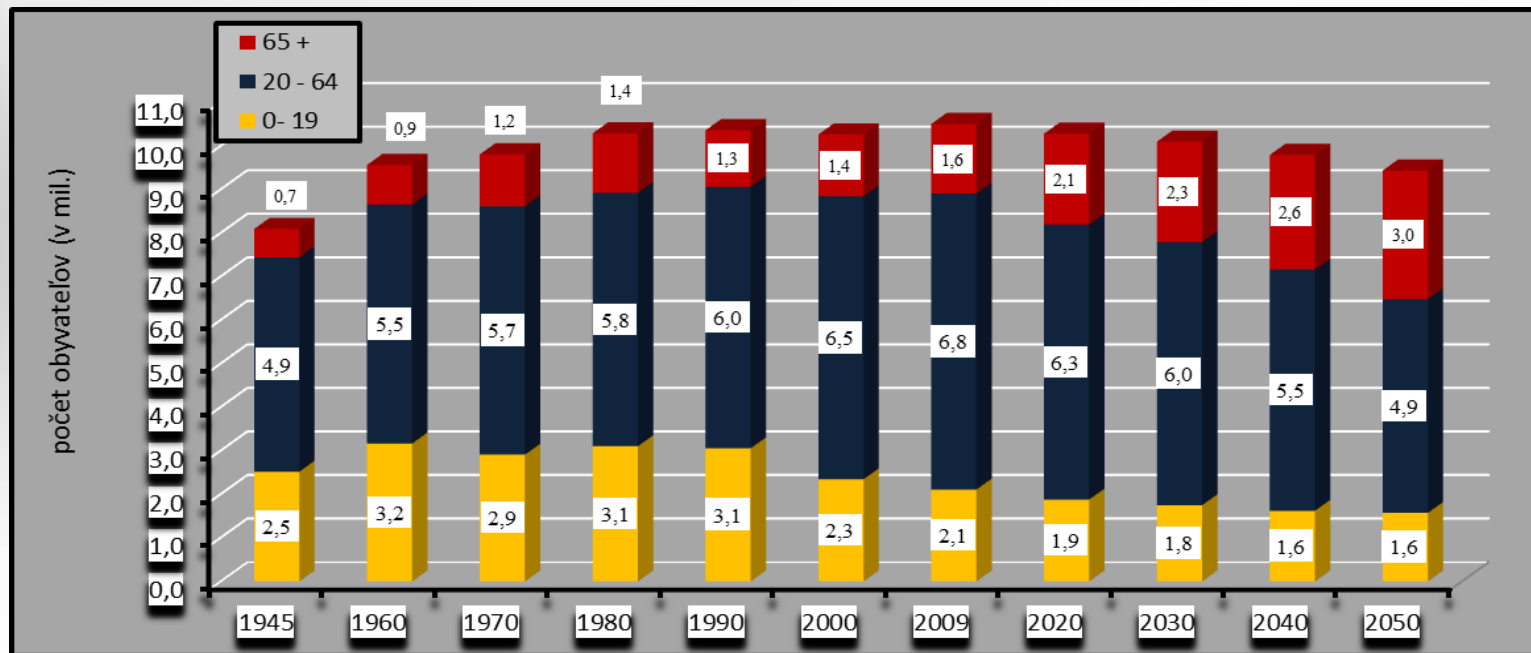

Hlavné vekové kategórie obyvateľstva SR

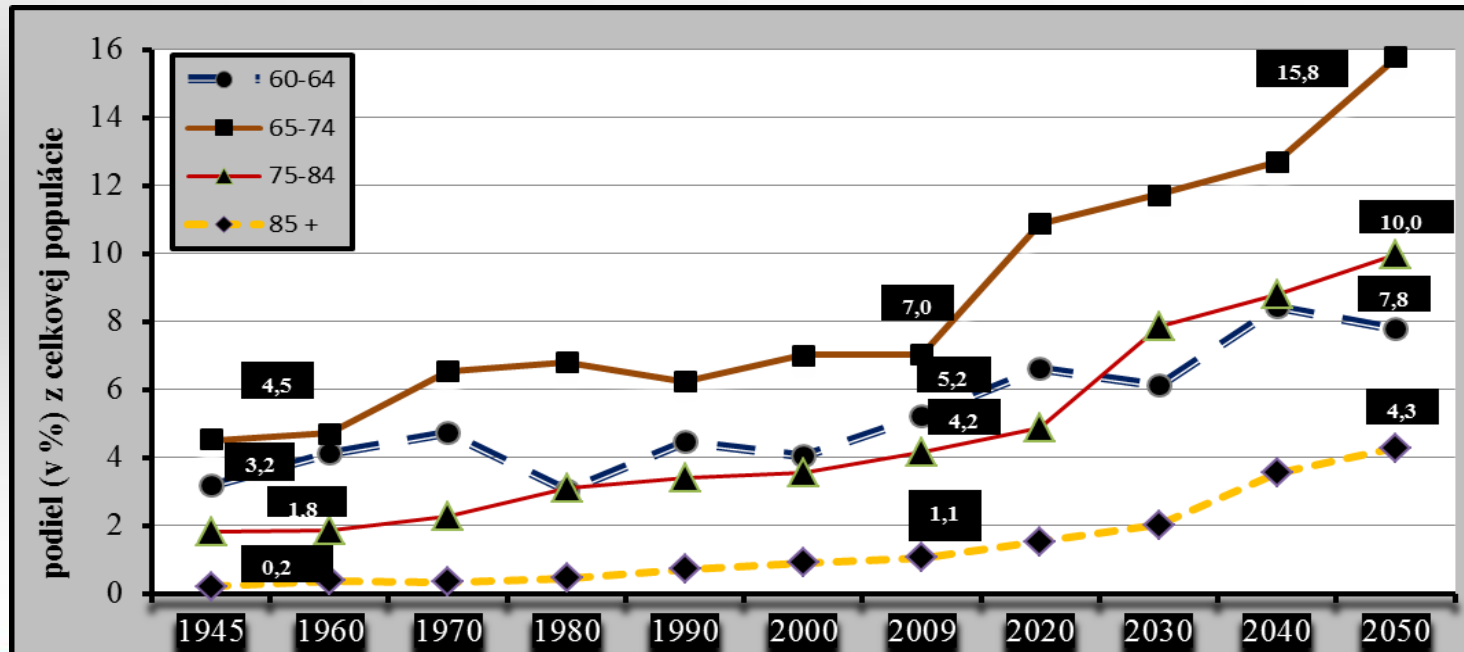
- absolútny nárast poproduktívnej zložky z 0,2 mil. (1945) na 0,7 mil. (2009)
- predproduktívna zložka populácie dosahuje hodnoty z roku 1945 (pokles z 1,3 mil. na 1,2 mil. v roku 2009)

Hlavné vekové kategórie obyvateľstva ČR

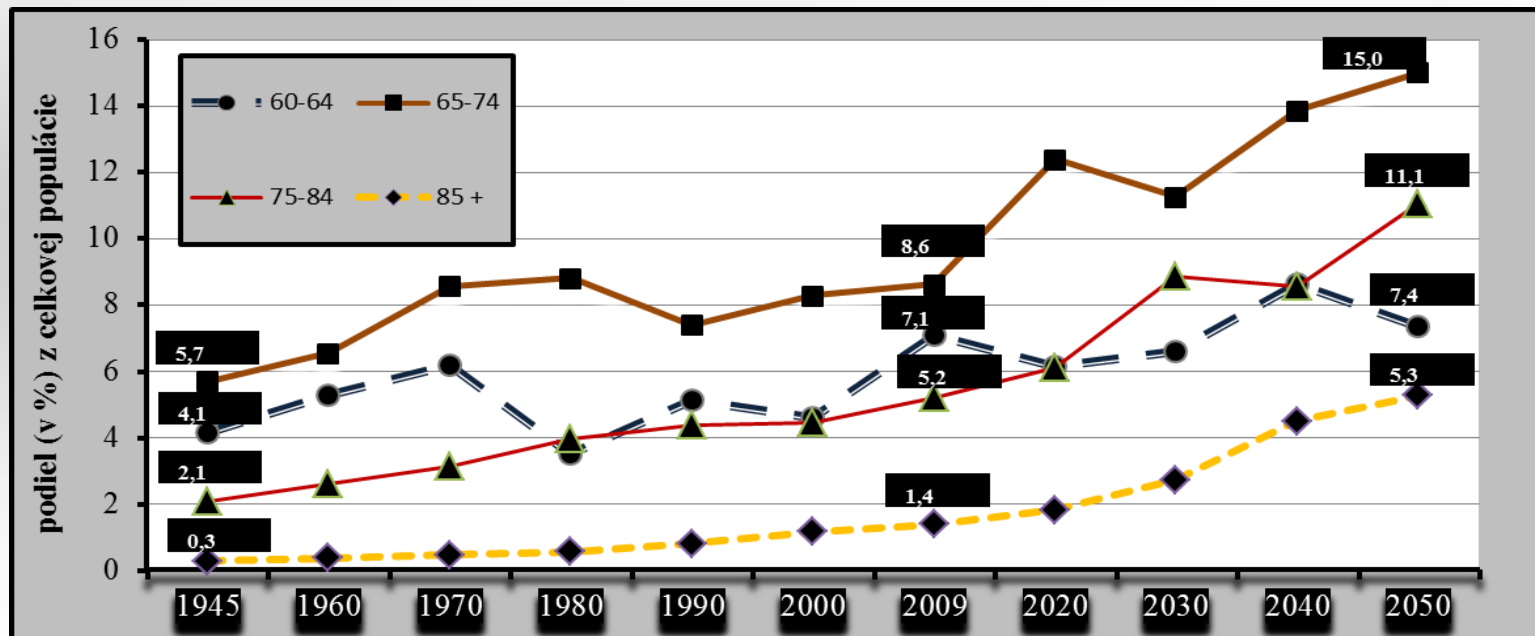
- absolútny nárast poproduktívnej zložky z 0,7 mil. (1945) na 1,6 mil. (2009)
- pokles predproduktívnej zložky populácie z 2,5 mil. (1945) na 2,1 mil. (2009)

Poproduktívne obyvateľstvo SR

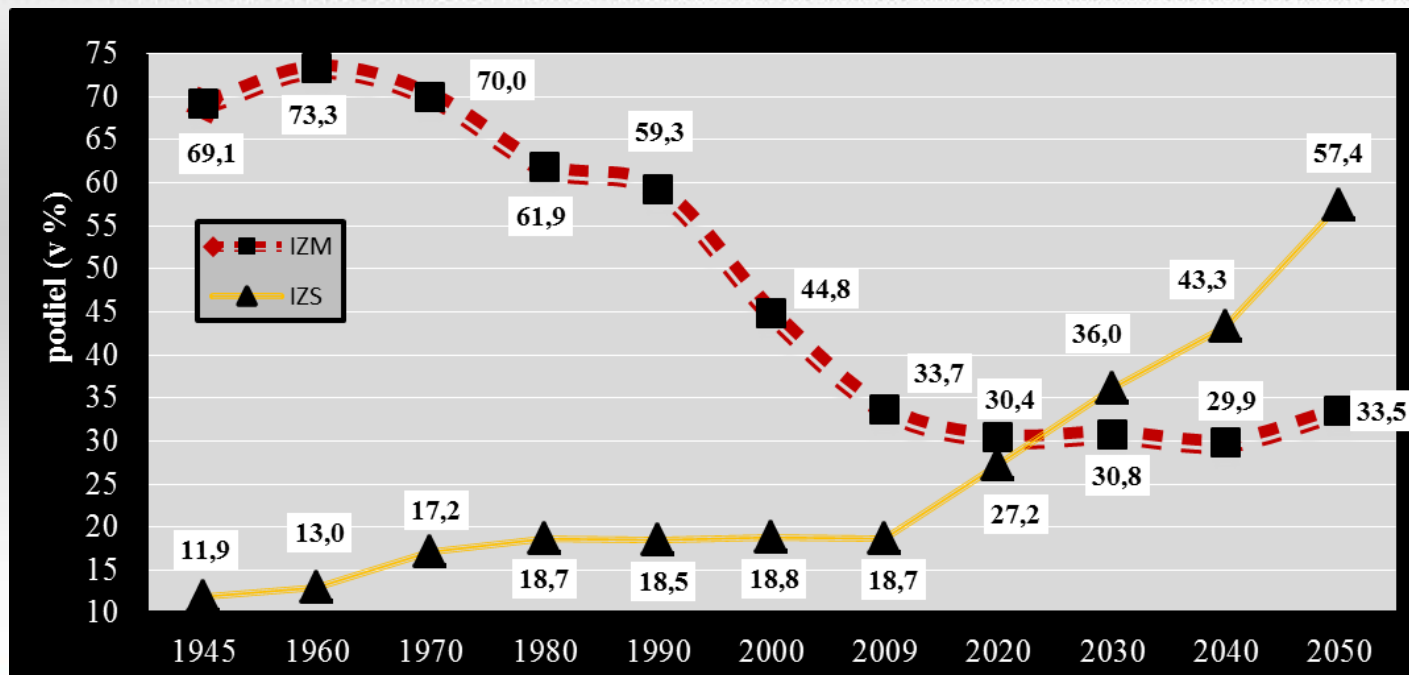
-
- zreteľný nárast obyvateľstva staršieho ako 85 a viac rokov (z 0,2 % v roku 1945 na 1,1 % v roku 2009)
 - badateľný nárast obyvateľstva vstupujúceho do dôchodkového veku (60 – 64 roční) z 3,2 % v roku 1945 na 5,2 % v roku 2009

Poproduktívne obyvateľstvo ČR

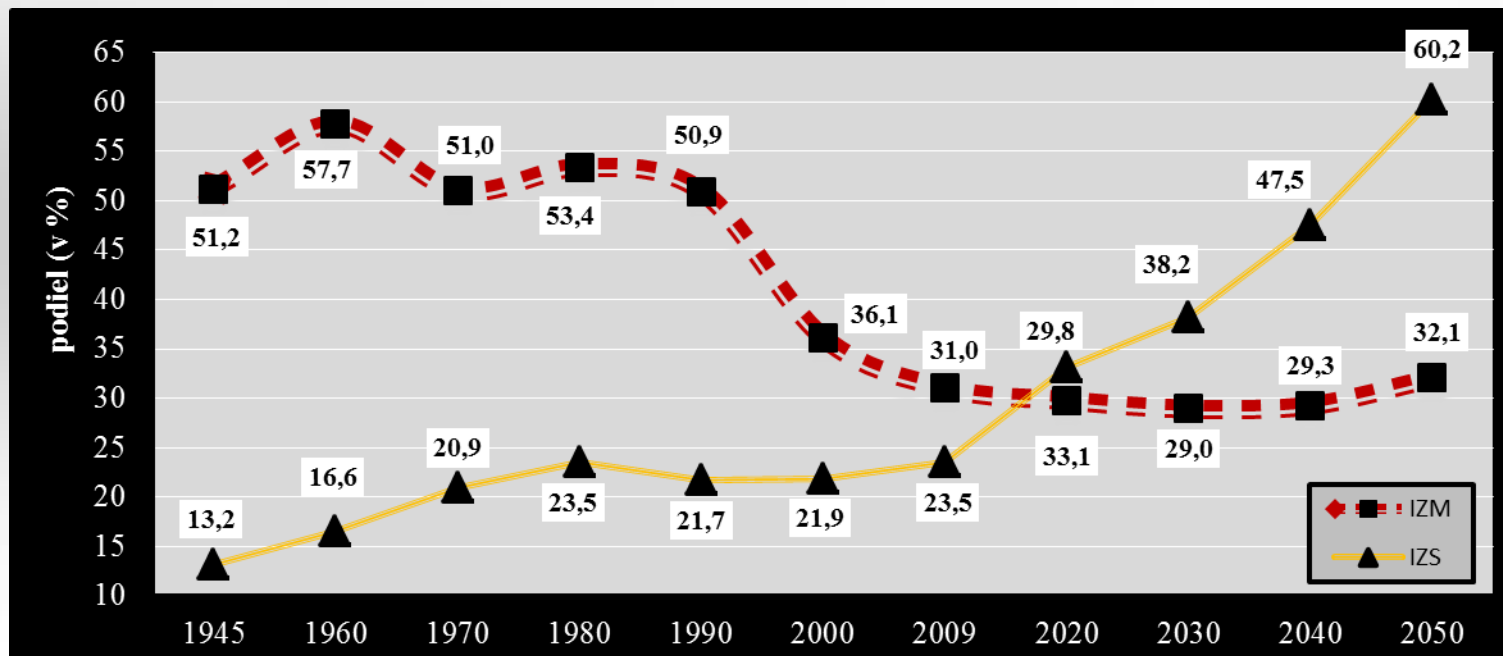
- zreteľný nárast obyvateľstva staršieho ako 85 a viac rokov (z 0,3 % v roku 1945 na 1,4 % v roku 2009)
- badateľný nárast obyvateľstva vstupujúceho do dôchodkového veku (60 – 64 roční) z 4,1 % v roku 1945 na 7,1 % v roku 2009

Vývoj závislosti mladého a starého obyvateľstva na produktívnej zložke populácie SR

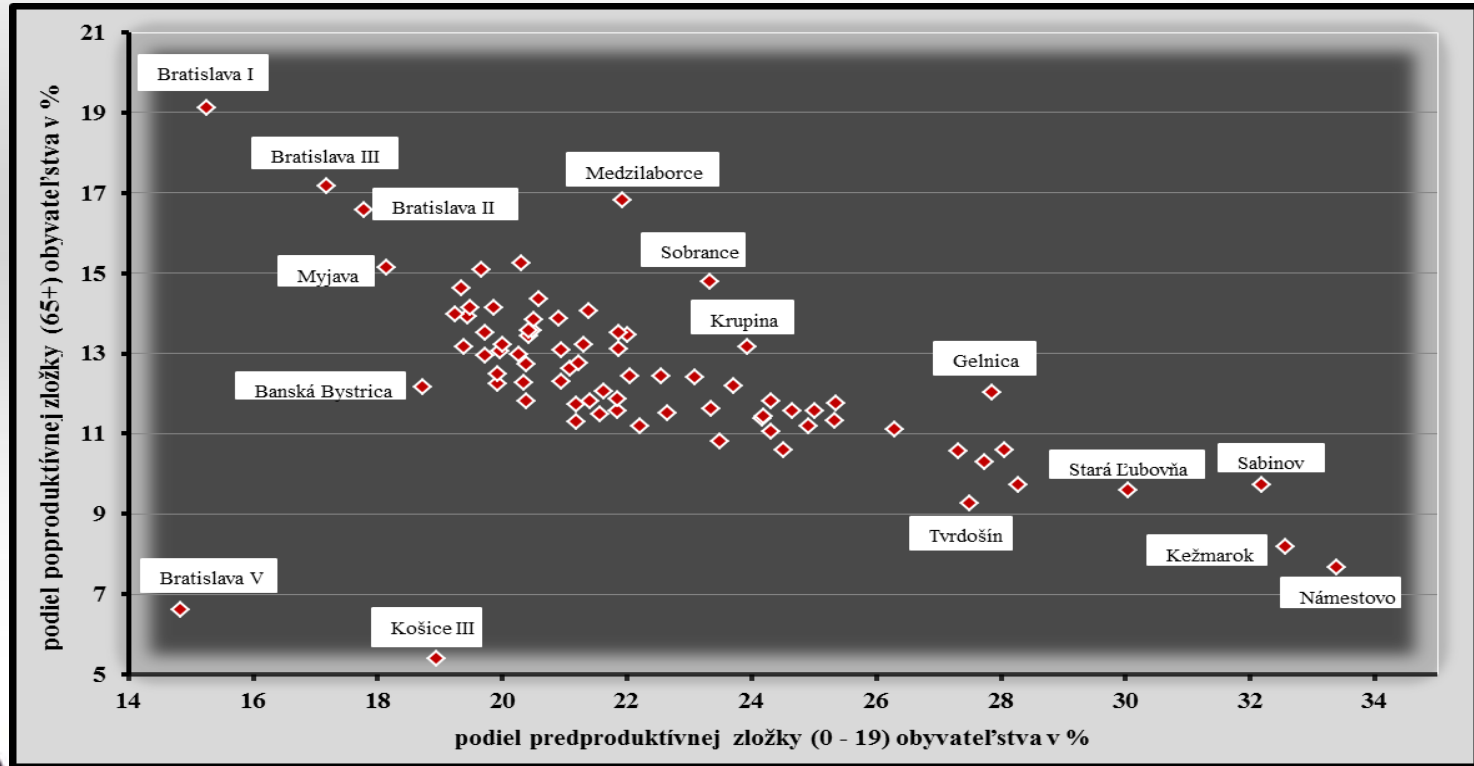
- čoraz výraznejší „efekt uzatvárania nožníc“ medzi závislosťou mladého a starého obyvateľstva
- pokiaľ v roku 1945 rozdiel medzi IZM a IZS predstavoval 57,2 percentuálneho bodu, tak v roku 2009 tento rozdiel činil iba 15 percentuálnych bodov

Vývoj závislosti mladého a starého obyvateľstva na produktívnej zložke populácie ČR

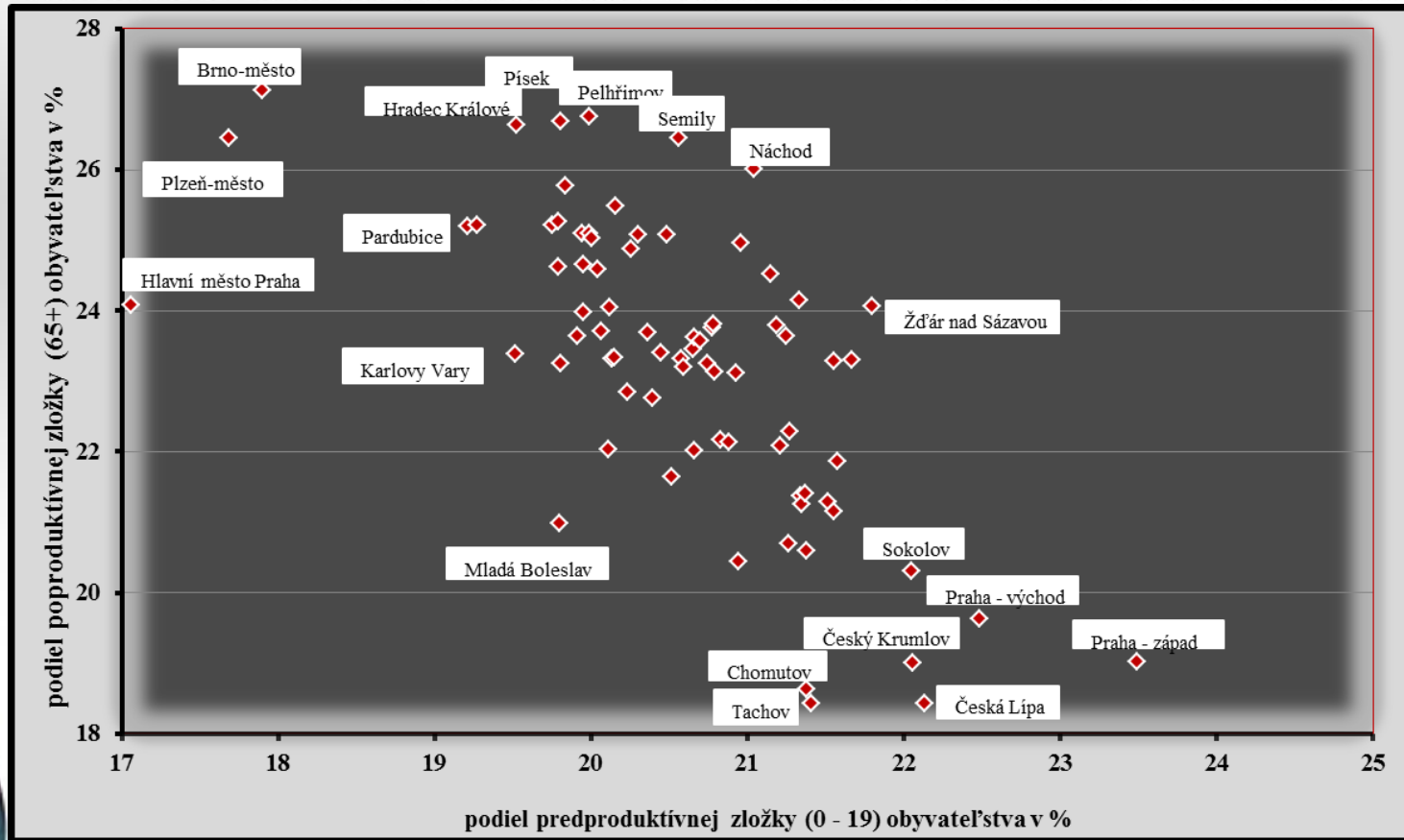

- čoraz výraznejší „efekt uzatvárania nožníc“ medzi závislosťou mladého a starého obyvateľstva
- pokiaľ v roku 1945 rozdiel medzi IZM a IZS predstavoval 38 percentuálnych bodov, tak v roku 2009 tento rozdiel činil iba 7,5 percentuálneho bodu

Závislosť predproduktívneho a poproduktívneho obyvateľstva SR

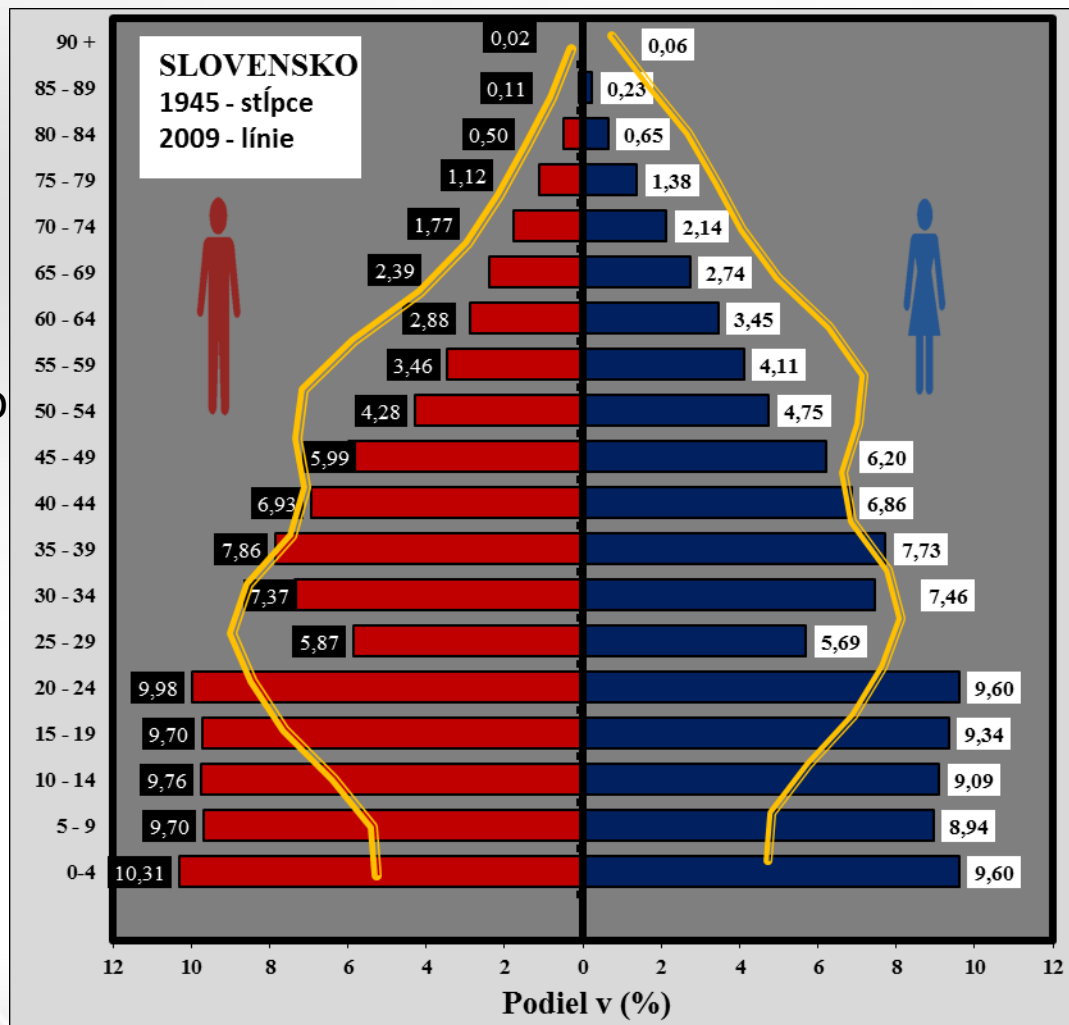

Závislosť predproduktívneho a poproduktívneho obyvateľstva ČR

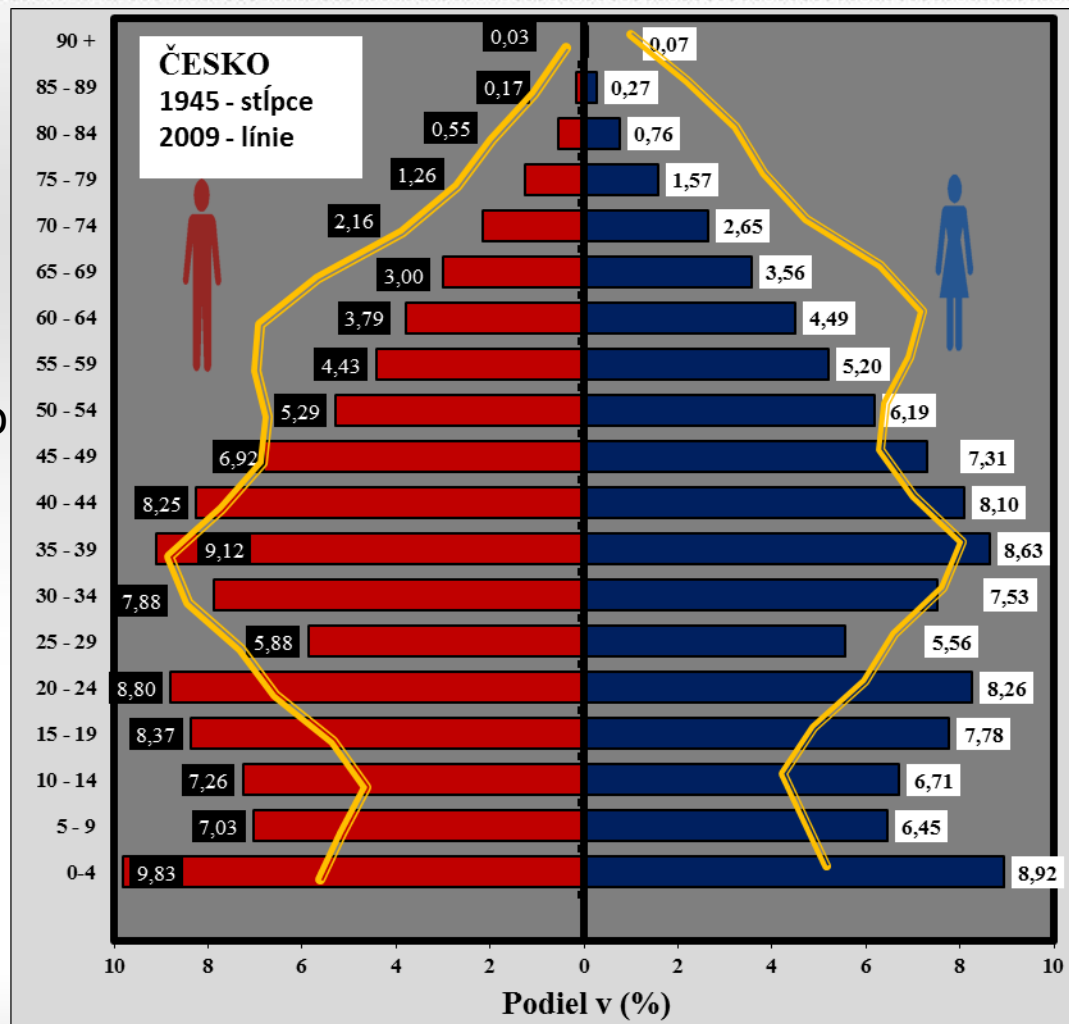
Vekové zloženie obyvateľstva v roku 1945 a 2009 v SR

- klesá relatívne zastúpenie predproduktívneho obyvateľstva
- výrazne narastá relatívne zastúpenie poproduktívneho obyvateľstva
- klesá zastúpenie produktívnej populácie a nepriaznivá je aj jeho štruktúra z hľadiska veku, najmä relatívne zastúpenie vyšších vekových skupín nad 50 rokov

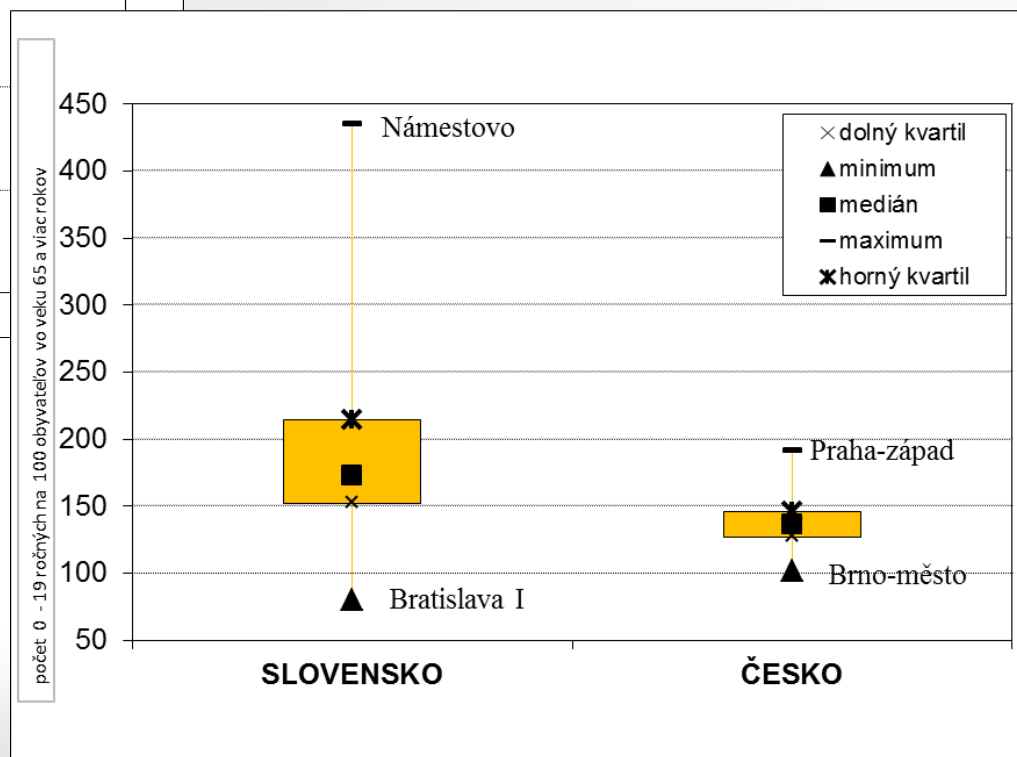
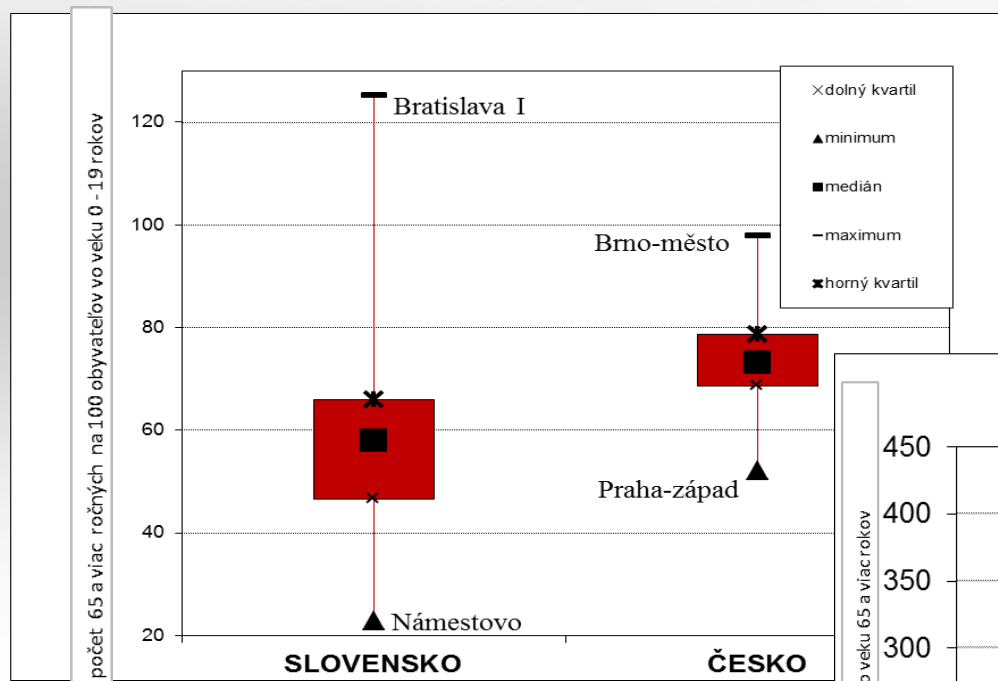

Vekové zloženie obyvateľstva v roku 1945 a 2009 v ČR

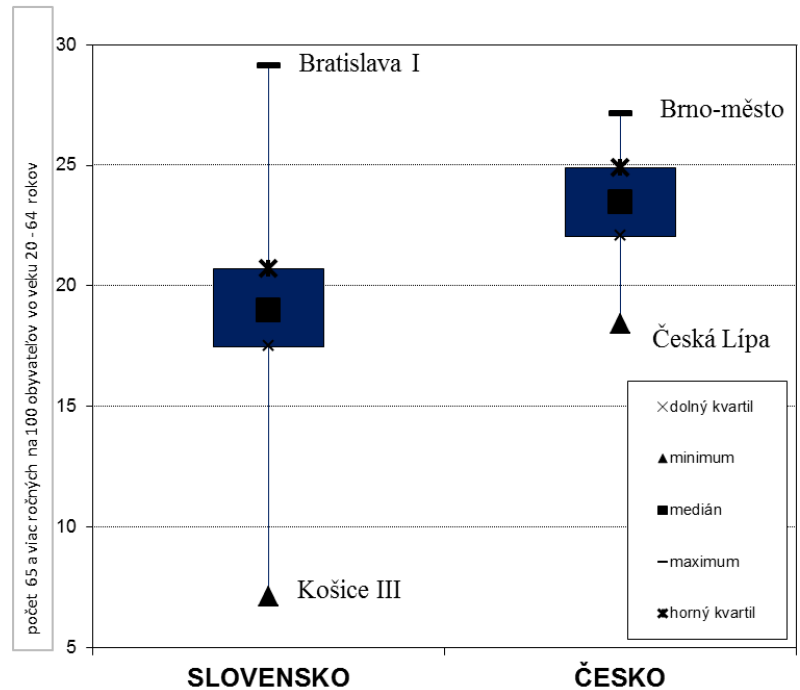
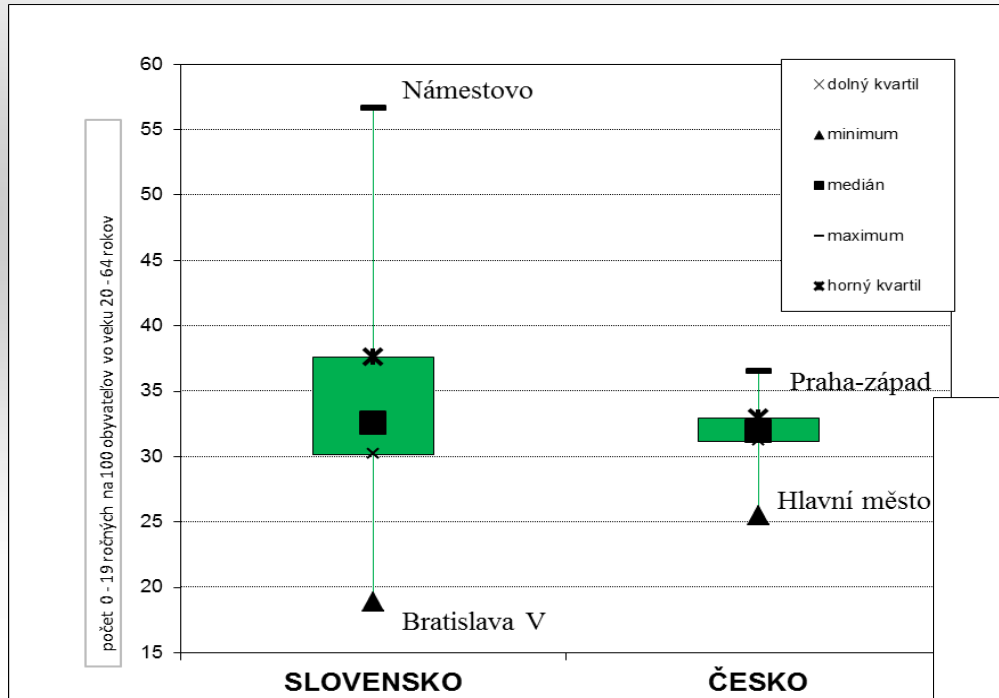
- klesá relatívne zastúpenie predproduktívneho obyvateľstva
- výrazne narastá relatívne zastúpenie poproduktívneho obyvateľstva
- klesá zastúpenie produktívnej populácie a nepriaznivá je aj jeho štruktúra z hľadiska veku, najmä relatívne zastúpenie vyšších vekových skupín nad 50 rokov

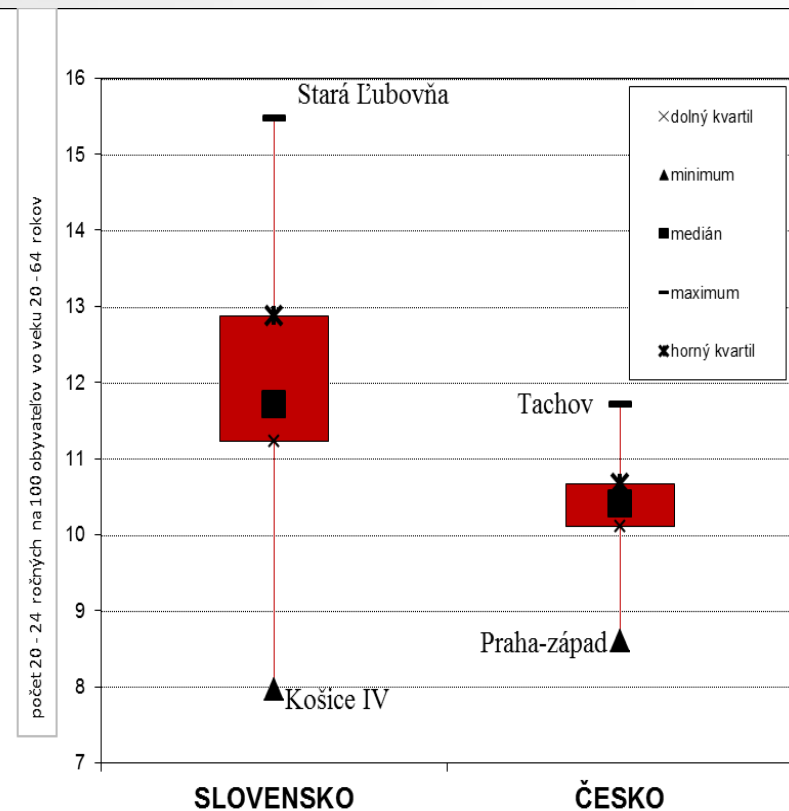
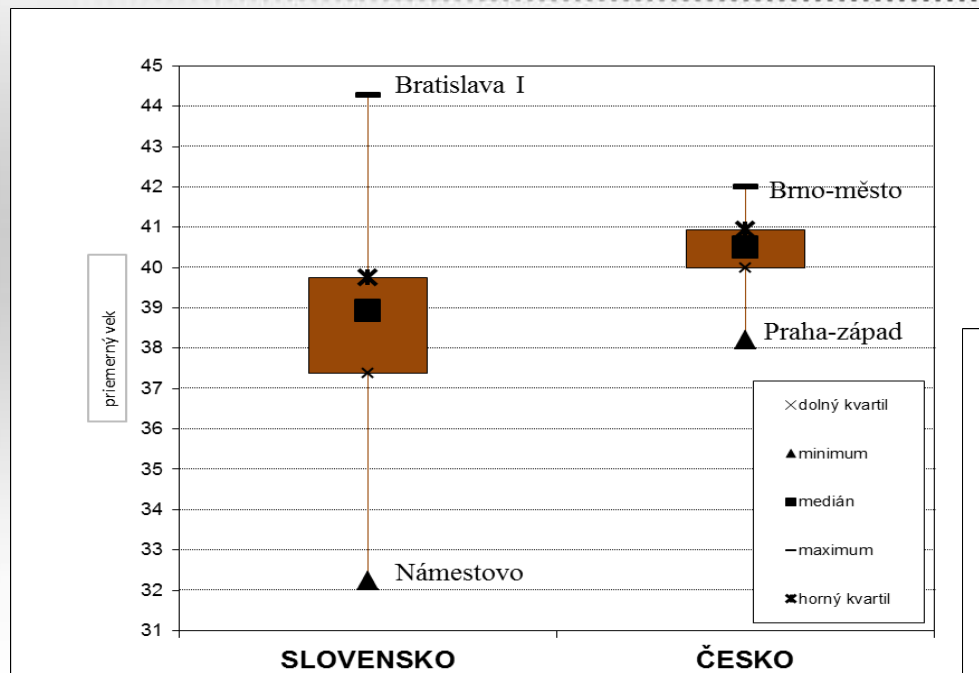
Komparácia IS a IV za okresy ČR a SR, 2009

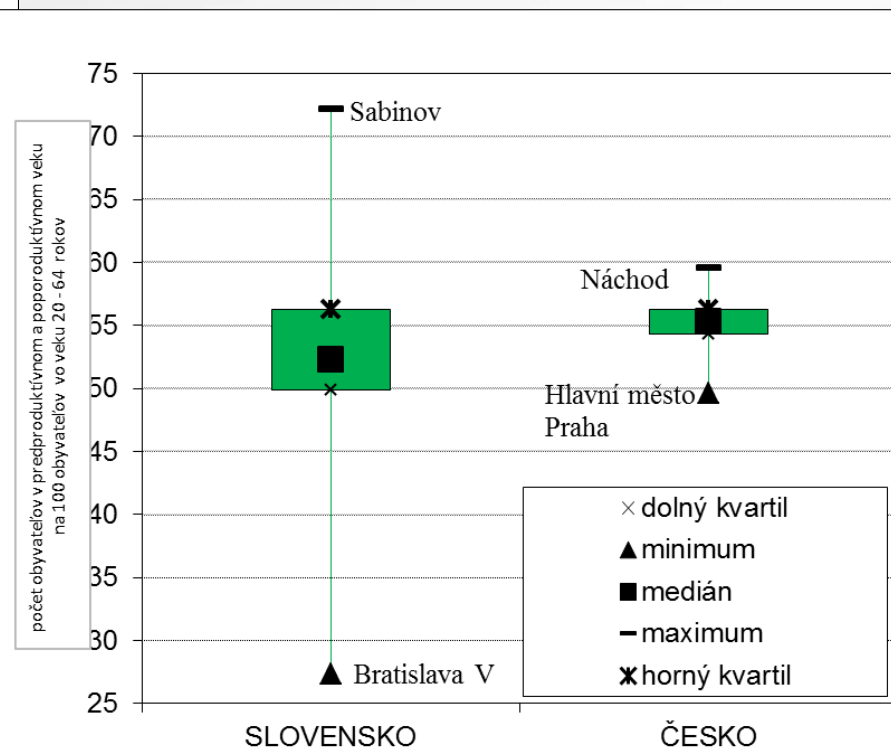
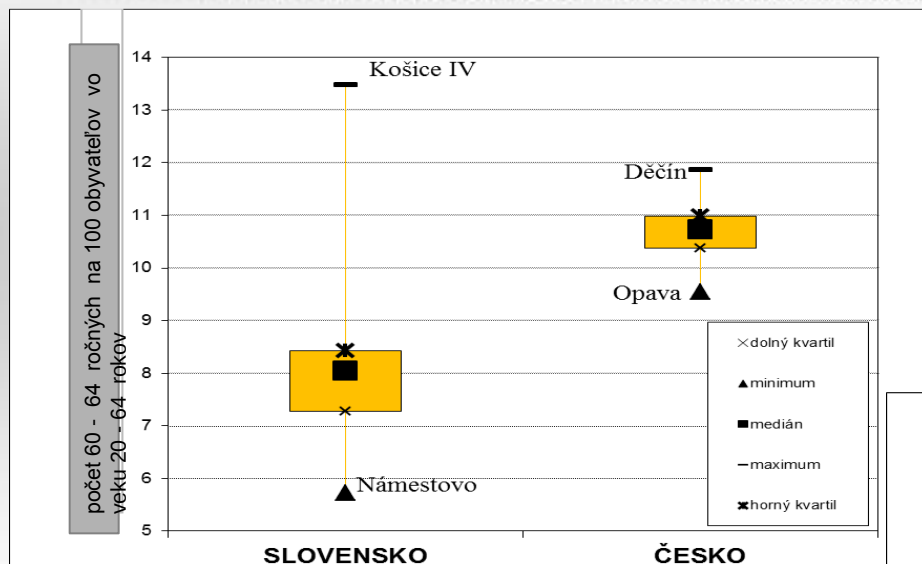
Komparácia IZS a ISM za okresy ČR a SR, 2009

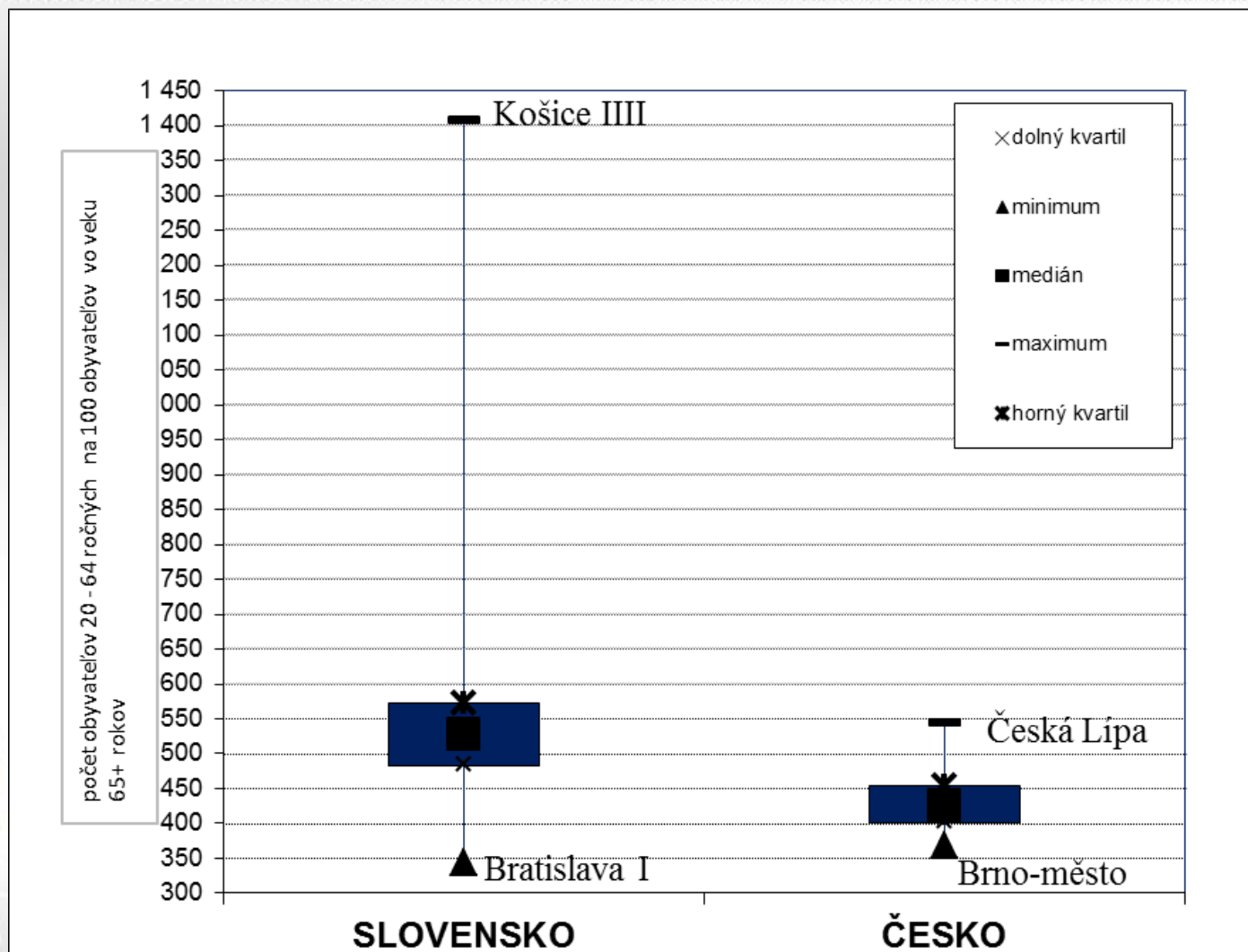

Komparácia priemerného veku a KP za okresy ČR a SR, 2009

Komparácia IO a ICZ za okresy ČR a SR, 2009

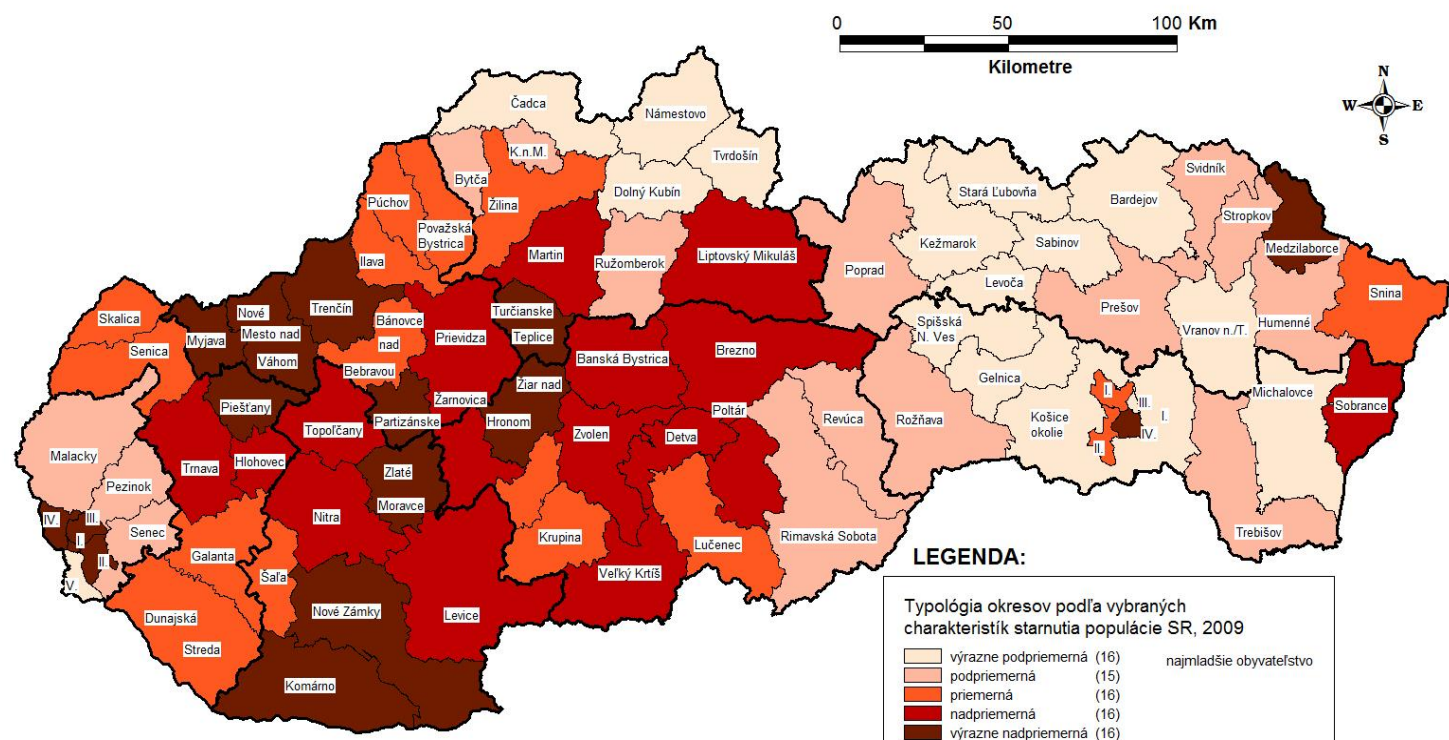

Typológia okresov podľa vybraných charakteristík starnutia populácie SR, 2009

TYPOLÓGIA OKRESOV PODĽA VYBRANÝCH CHARAKTERISTÍK STARNUTIA POPULÁCIE SR, 2009

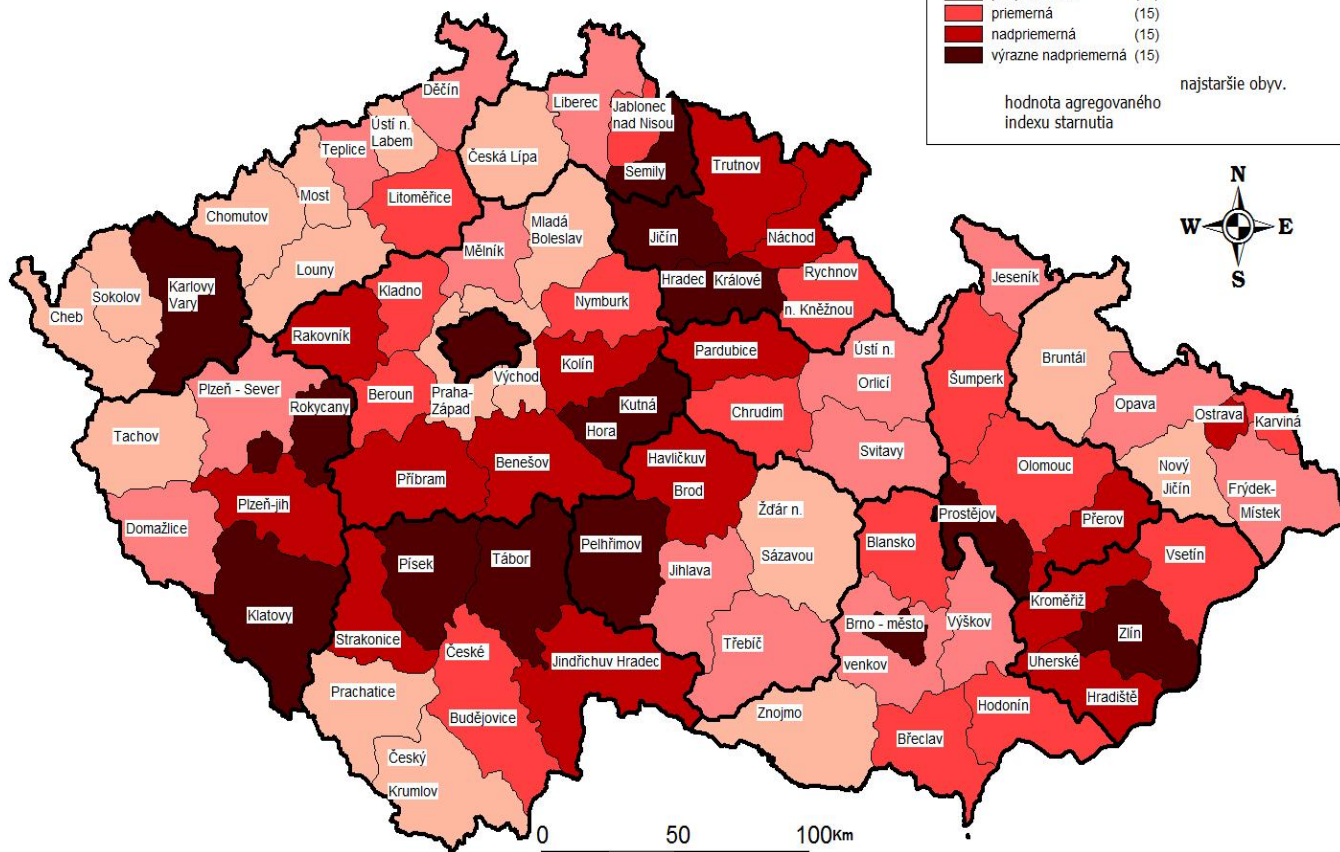
Vstupné parametre analýzy: živonarodení na 1000 obyv., zomreti na 1000 obyv., prirodzený prírastok/úbytok, priemerný vek, index závislosti mladého obyv., index závislosti starého obyv., index starnutia, index veku, koeficient prílivu a odlivu obyv., podiel 0-19 ročných, podiel 65 a viac ročných

Typológia okresov podľa vybraných charakteristík starnutia populácie ČR, 2009

TYPOLÓGIA OKRESOV PODĽA VYBRANÝCH CHARAKTERISTÍK STARNUTIA POPULÁCIE, ČESKO

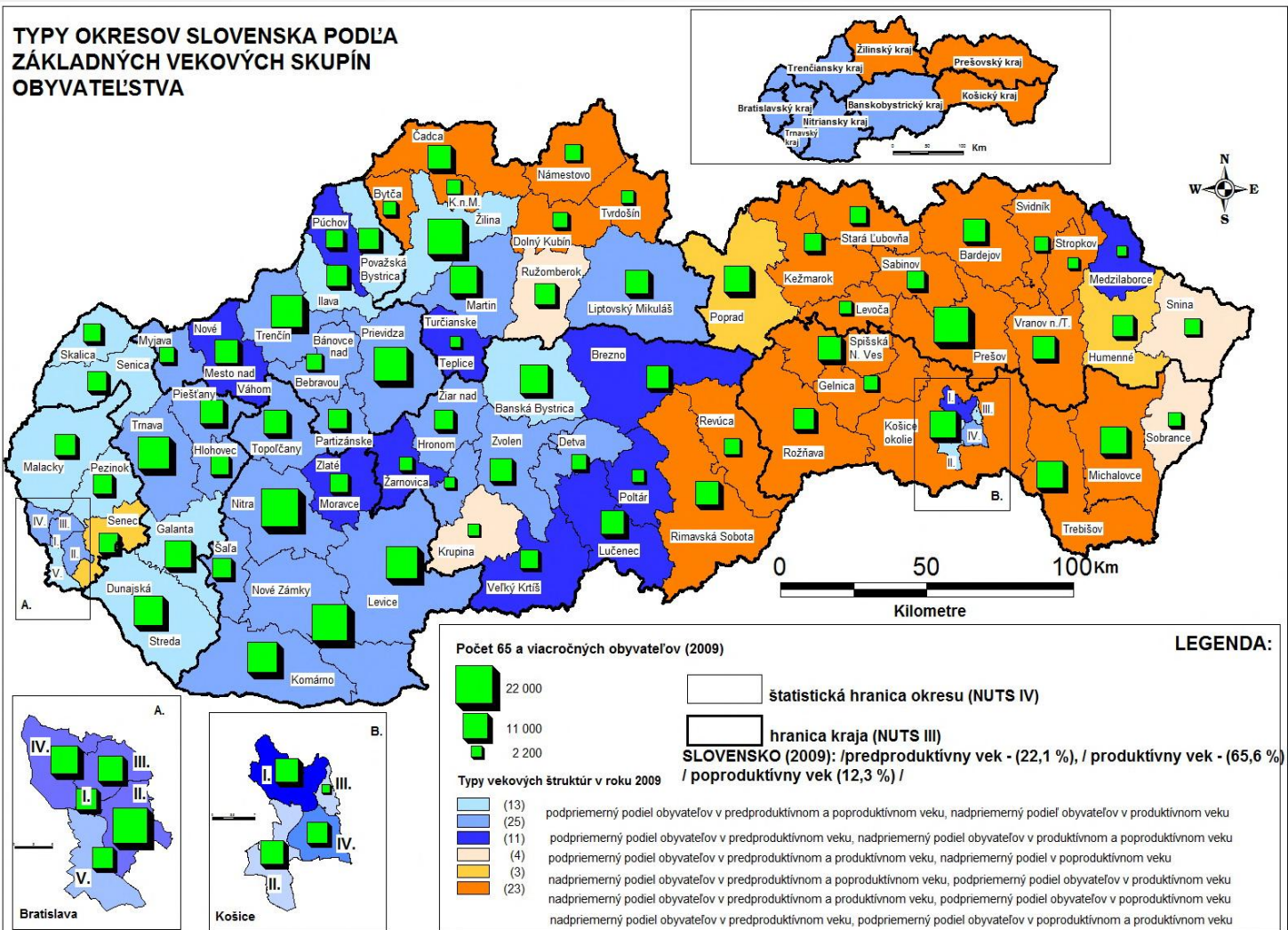

Vstupné parametre analýzy: živonarodení na 1000 obyv., zomreti na 1000 obyv., prirodzený prírastok/úbytok, priemerný vek, index závislosti mladého obyv., index závislosti starého obyv., index starnutia, index veku, koeficient prílivu a odlivu obyv., podiel 0-19 ročných, podiel 65 a viac ročných

štatistická hranica okresu (NUTS IV)
hranica kraja (NUTS III)

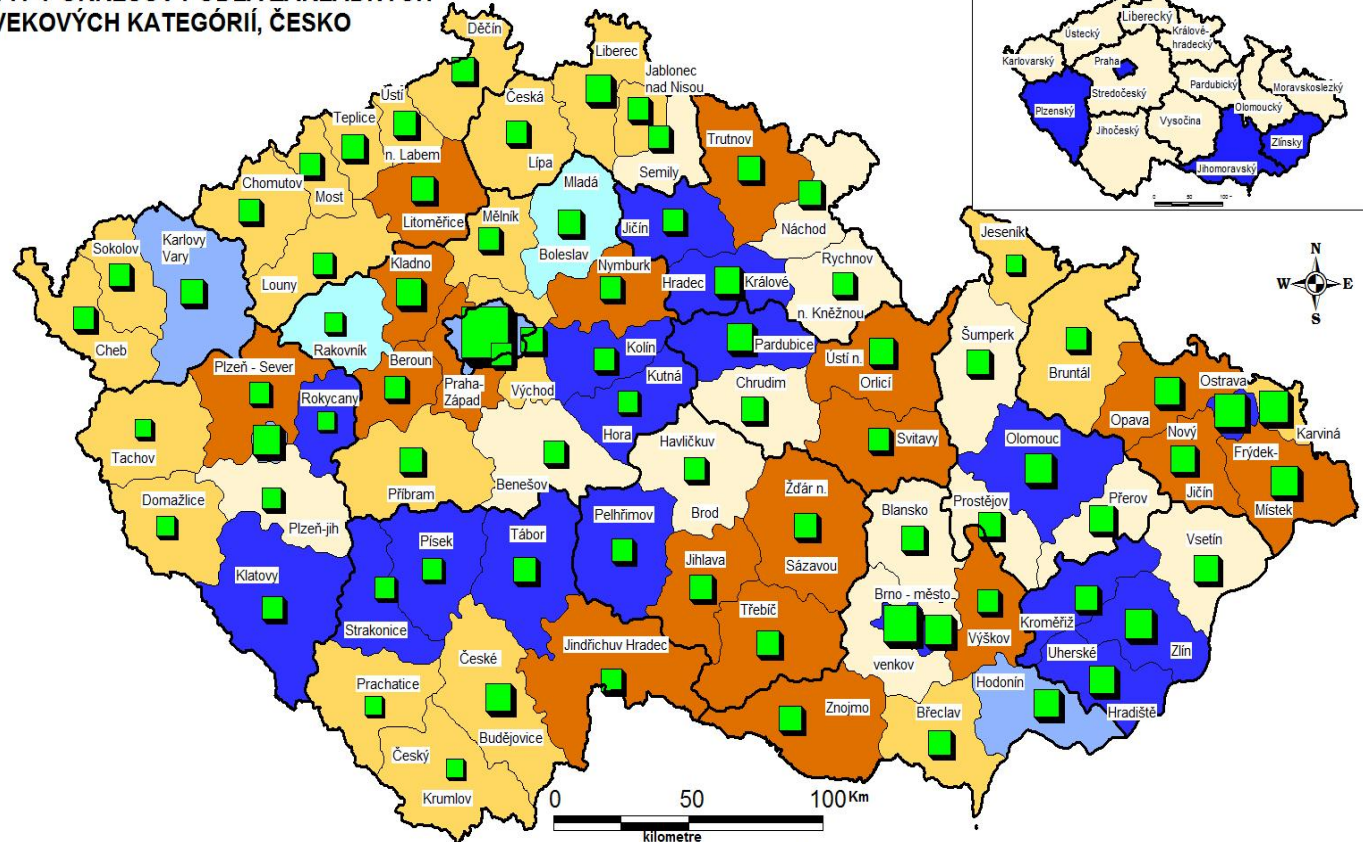
Typy okresov Slovenska podľa základných vekových skupín obyvateľstva

TYPY OKRESOV SLOVENSKA PODĽA ZÁKLADNÝCH VEKOVÝCH SKUPÍN OBYVATEĽSTVA

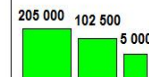

Typy okresov Česka podľa základných vekových skupín obyvateľstva

TYPY OKRESOV PODĽA ZÁKLADNÝCH VEKOVÝCH KATEGÓRIÍ, ČESKO

Počet 65 a viacročných

štatistická hranica okresu (NUTS IV)
hranica kraja (NUTS III)

LEGENDA:

- Typy vekových štruktúr v okresoch ČR (2009)
- (2)
 - (4)
 - (17)
 - (13)
 - (23)
 - (18)

podpriemerný podiel obyvateľov v predproduktívnom a poproduktívnom veku, nadpriemerný podiel obyvateľov v produktívnom veku
podpriemerný podiel obyvateľov v predproduktívnom veku, nadpriemerný podiel obyvateľov v produktívnom a poproduktívnom veku
podpriemerný podiel obyvateľov v predproduktívnom a produktívnom veku, nadpriemerný podiel v poproduktívnom veku
nadpriemerný podiel obyvateľov v predproduktívnom a poproduktívnom veku, podpriemerný podiel obyvateľov v produktívnom veku
nadpriemerný podiel obyvateľov v predproduktívnom a produktívnom veku, podpriemerný podiel obyvateľov v poproduktívnom veku
nadpriemerný podiel obyvateľov v predproduktívnom veku, podpriemerný podiel obyvateľov v poproduktívnom a produktívnom veku

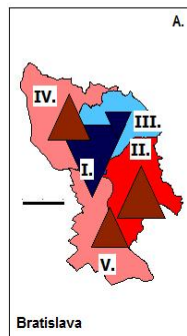
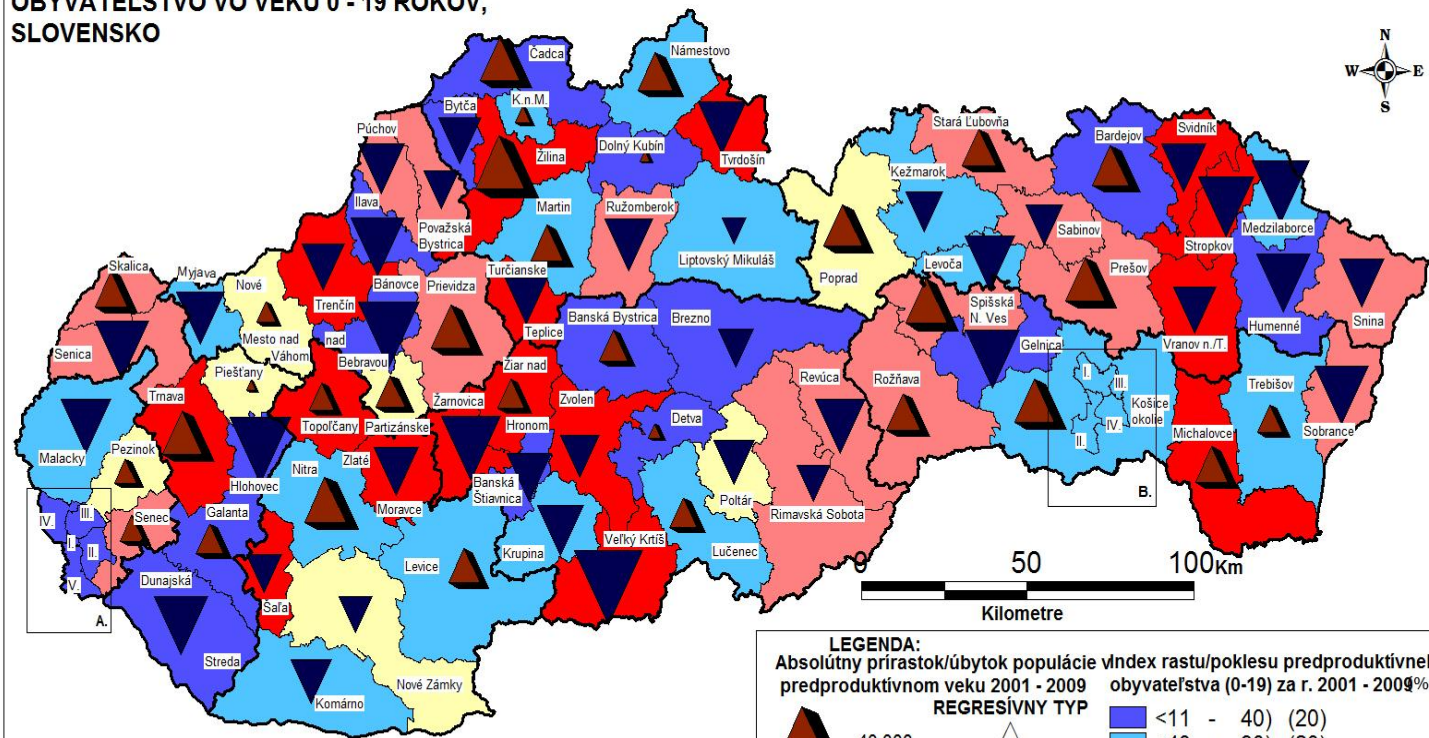
ČESKO (2009): /predproduktívny vek - (20,1 %), / produktívny vek - (64,7 %) /
/ poproduktívny vek (15,2 %) /

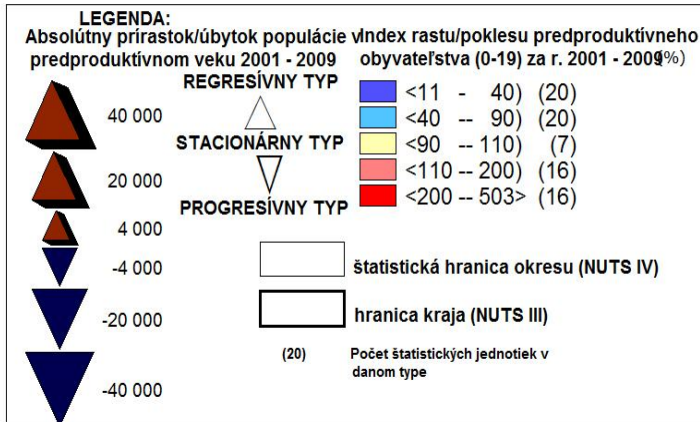
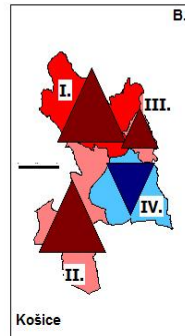
Index rastu/poklesu predproduktívneho obyvateľstva v SR, 2009

OBYVATEĽSTVO VO VEKU 0 - 19 ROKOV,
SLOVENSKO

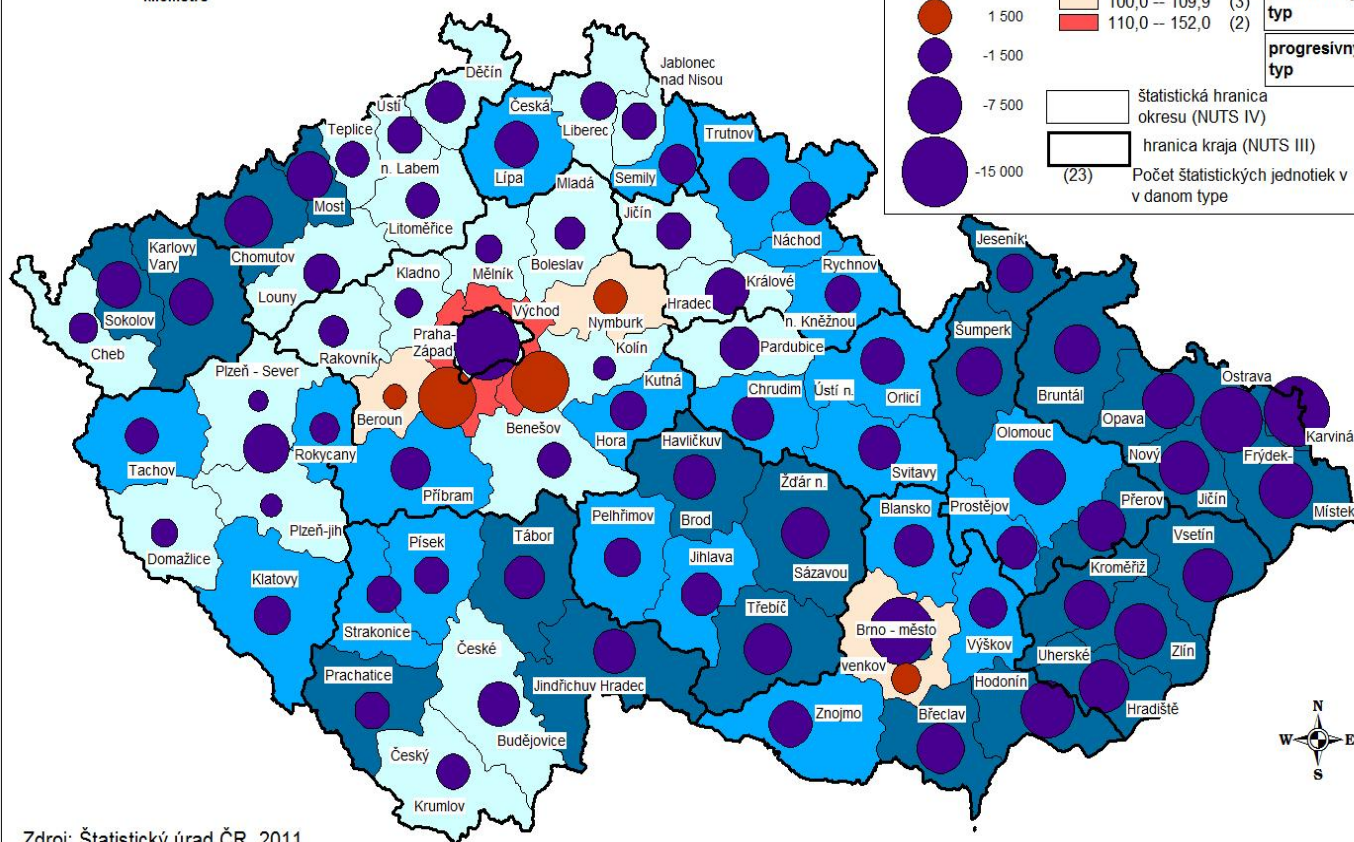
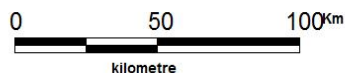
Zdroj: Štatistický úrad SR, 2011

Index rastu/poklesu predproduktívneho obyvateľstva v ČR, 2009

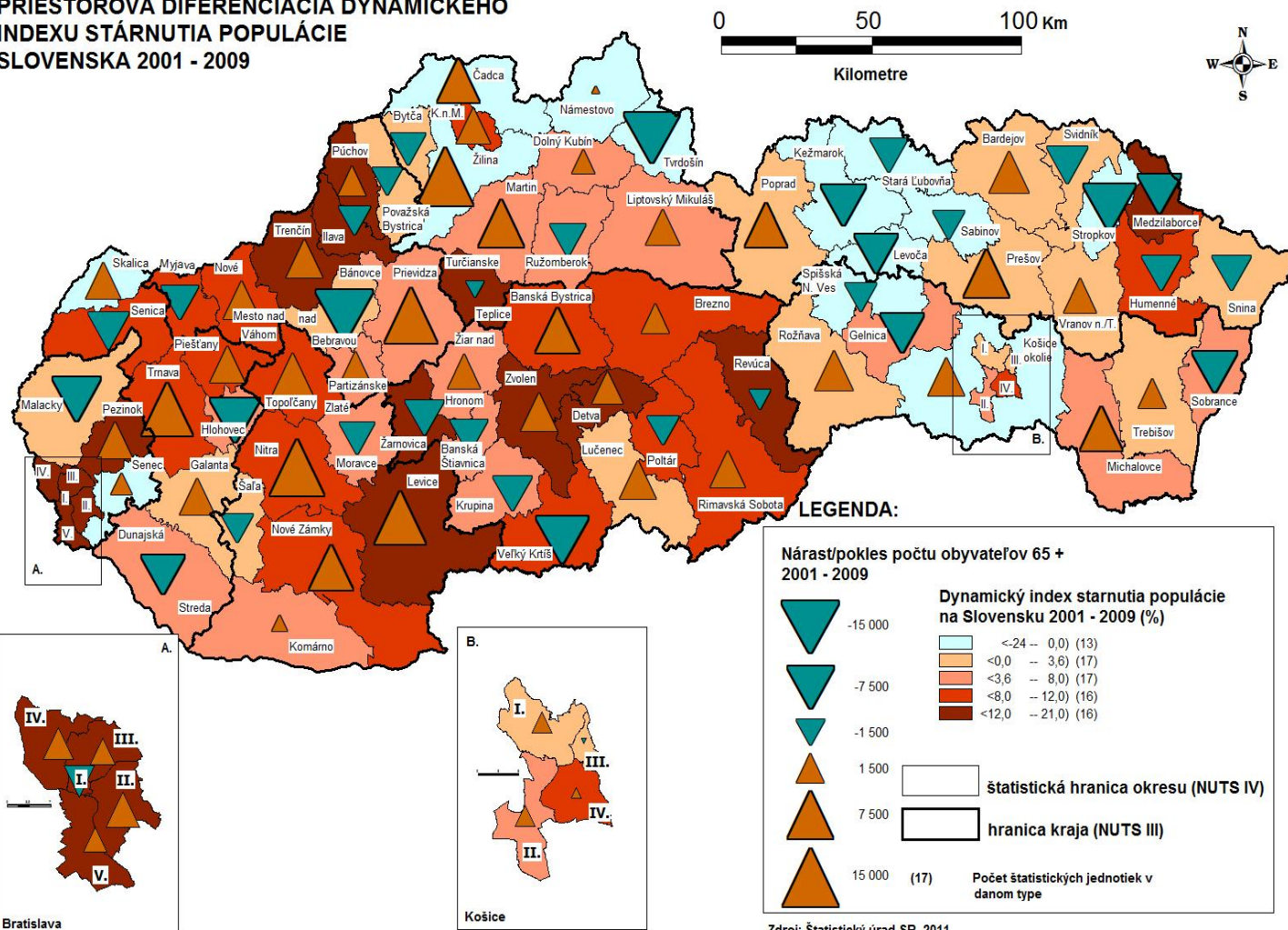

OBYVATEĽSTVO VO VEKU 0 - 19 ROKOV, ČESKO

Dynamický index starnutia populácie SR

PRIESTOROVÁ DIFERENCIÁCIA DYNAMICKÉHO
INDEXU STÁRNUTIA POPULÁCIE
SLOVENSKA 2001 - 2009

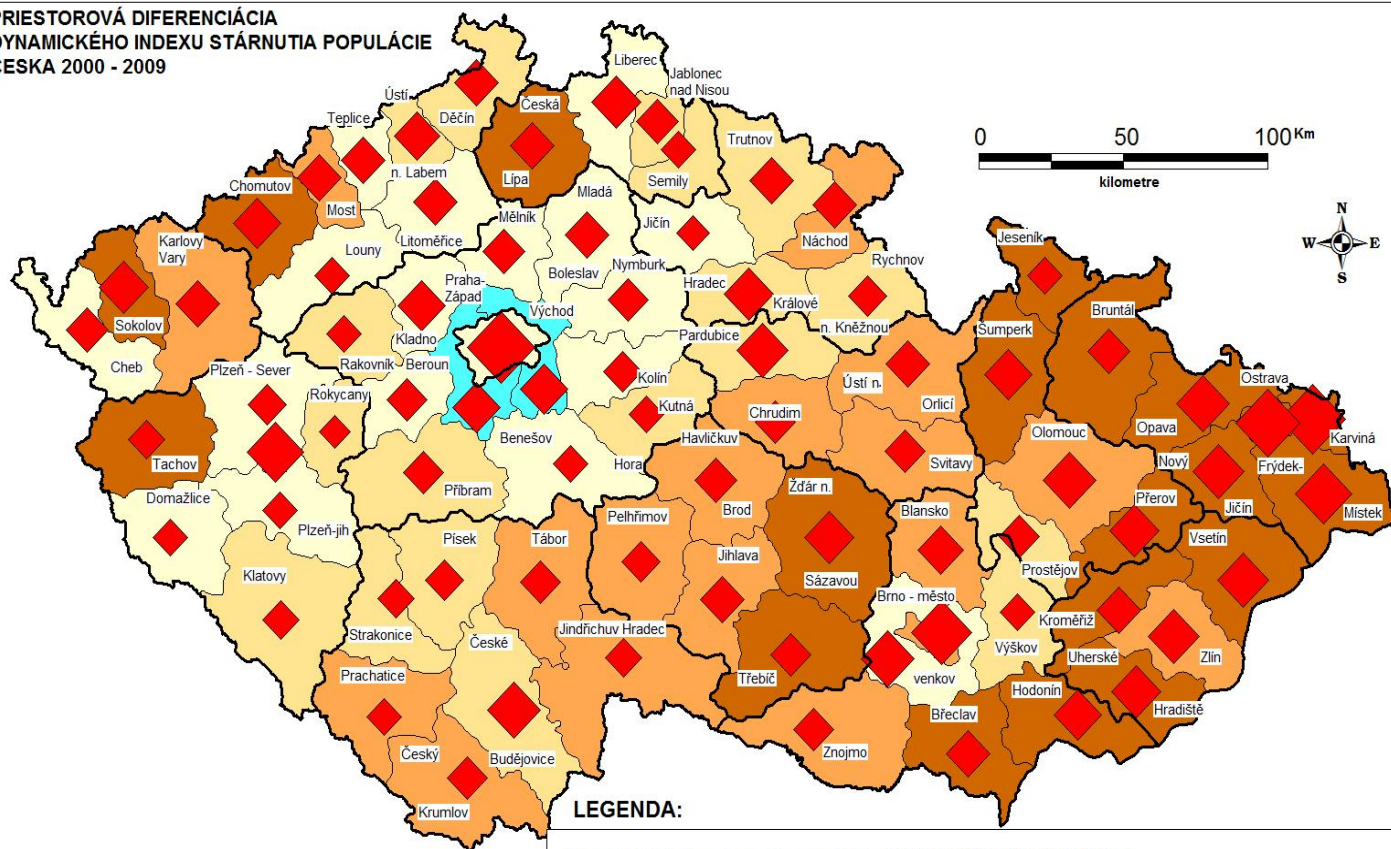
Zdroj: Štatistický úrad SR, 2011

Dynamický index starnutia populácie ČR

**PRIESTOROVÁ DIFERENCIÁCIA
DYNAMICKÉHO INDEXU STÁRNUTIA POPULÁCIE
ČESKA 2000 - 2009**

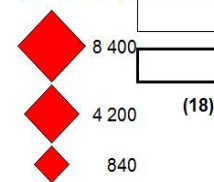

LEGENDA:

**Dynamický index starnutia populácie
v Česku 2000 - 2009 (%)**

	<-3,3 -- 0,0)	(2)
	<0,0 -- 3,5)	(18)
	<3,5 -- 4,4)	(18)
	<4,4 -- 5,3)	(19)
	<5,3 -- 7,4>	(20)

**Nárast počtu obyvateľov 65 +
(2000 - 2009)**

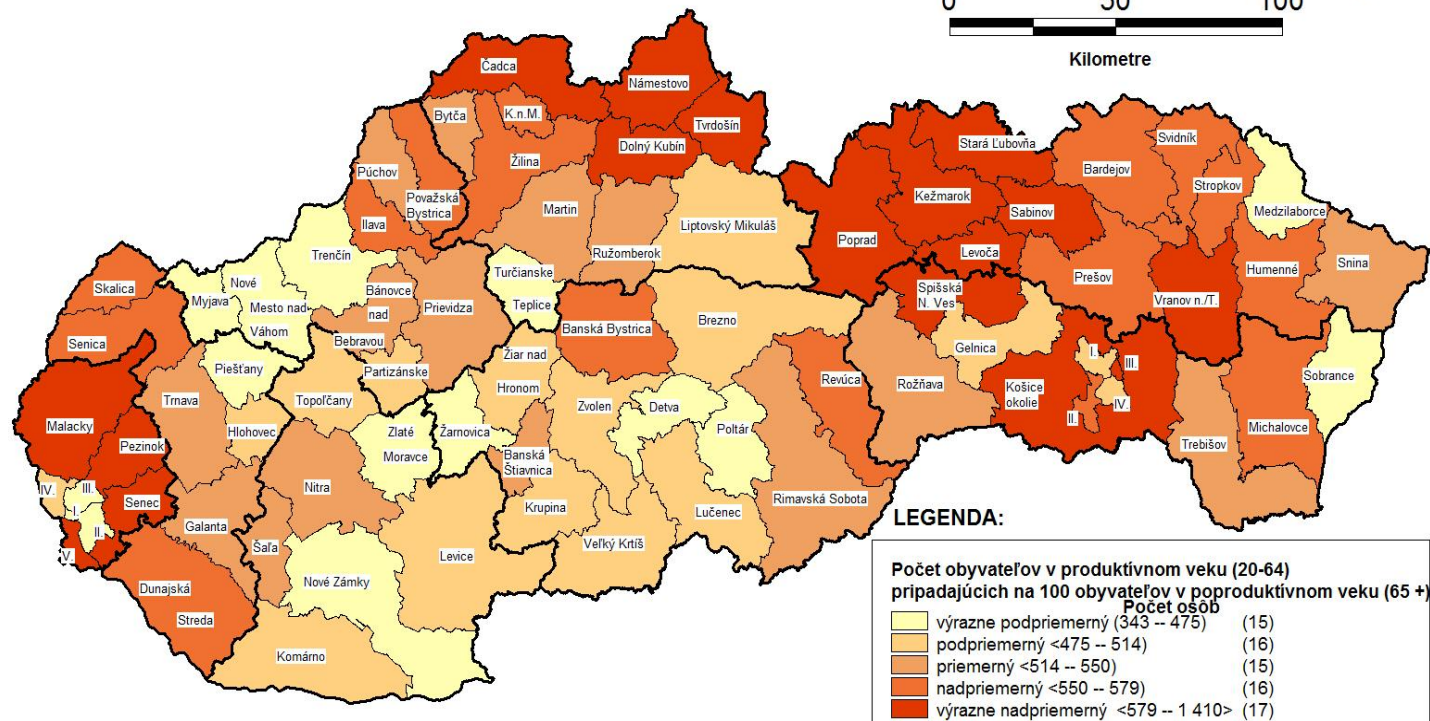

statistická hranica
okresu (NUTS IV)

hranica kraja (NUTS III)

Počet statistických jednotiek v
v danom type

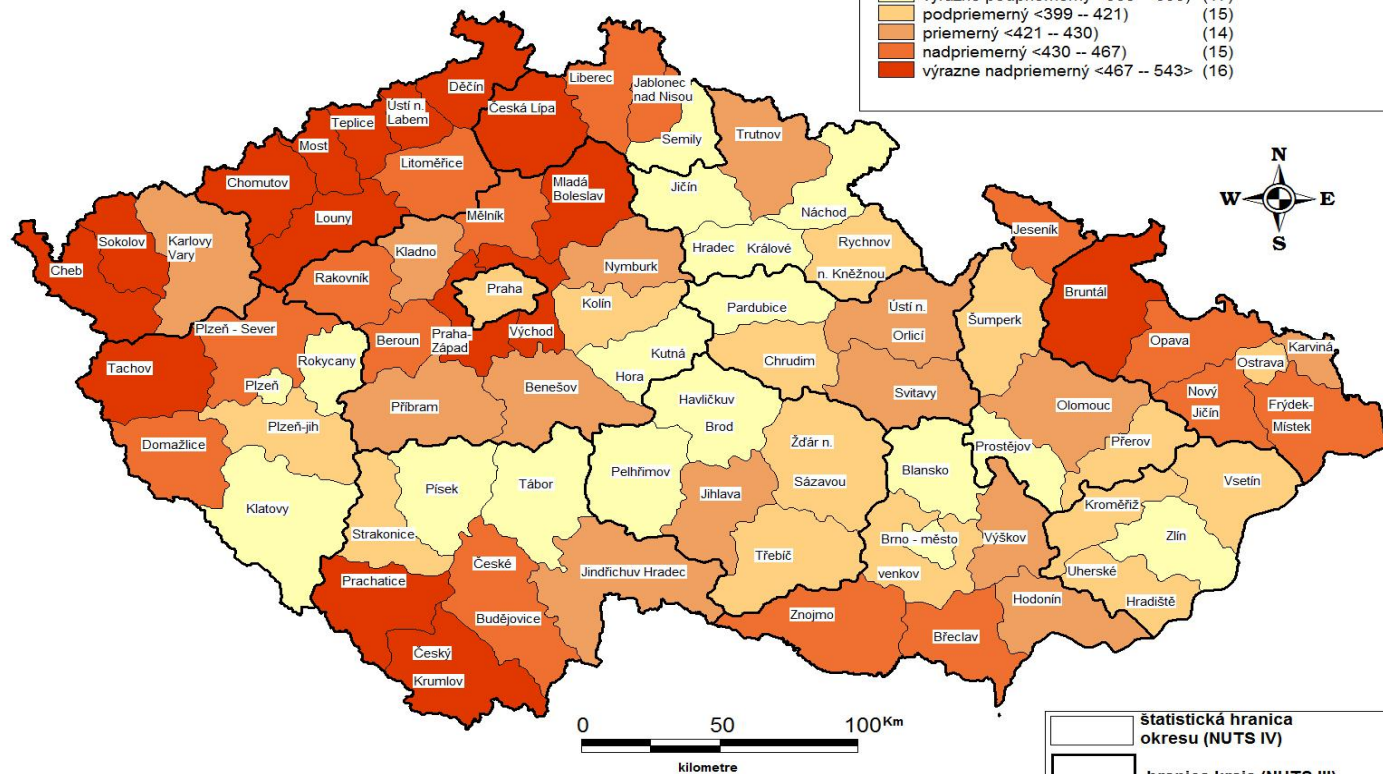
PRIESTOROVÁ DIFERENCIÁCIA INDEXU SOCIÁLNEJ SOLIDARITY V REGIÓNOCH NUTS IV - SLOVENSKO, 2009

PRIESTOROVÁ DIFERENCIÁCIA INDEXU SOCIÁLNEJ SOLIDARITY V REGIÓNOCH NUTS IV - ČESKO, 2009

LEGENDA:

Počet obyvateľov v produktívnom veku (20-64) pripadajúcich na 100 obyvateľov v poproduktívnom veku (65+)	Počet osôb
výrazne podpriemerný <368 -- 399	(17)
podpriemerný <399 -- 421	(15)
priemerný <421 -- 430	(14)
nadpriemerný <430 -- 467	(15)
výrazne nadpriemerný <467 -- 543>	(16)

Zdroj: Štatistický úrad ČR

(16) Počet štatistických jednotiek v danom type

SLOVENSKO, VYBRANÉ CHARAKTERISTIKY STARNUTIA POPULÁCIE

	0-19 (%)	65+ (%)	IZM (%)	IZS (%)	IS (%)
Minimálna hodnota	Bratislava V (14,8)	Košice III (5,4)	Bratislava V (18,9)	Košice III (7,1)	Námestovo (22,9)
	Bratislava I (15,3)	Bratislava V (6,6)	Bratislava I (23,3)	Bratislava V (8,4)	Kežmarok (25,1)
	Bratislava III (17,2)	Námestovo (7,7)	Košice III (25,0)	Námestovo (13,0)	Košice III (28,4)
Maximálna hodnota	Námestovo (33,4)	Bratislava I (19,1)	Námestovo (56,6)	Bratislava I (29,1)	Bratislava I (125,3)
	Kežmarok (32,6)	Bratislava III (17,2)	Sabinov (55,4)	Medzilaborce (27,5)	Bratislava III (100,0)
	Sabinov (32,2)	Medzilaborce (16,8)	Kežmarok (55,0)	Bratislava III (26,2)	Bratislava II (93,2)
Medián	21,4	12,3	32,5	19,00	58,0
Variačné rozpätie	18,6	13,7	37,7	22,00	102,4
Dolný kvartil	20,0	11,4	30,1	17,5	46,4
Horný kvartil	24,2	13,5	37,7	20,90	66,0
Priemer	22,3	12,4	34,5	19,00	57,4

	priemerný vek	IV (%)	IP (%)	IO (%)
Minimálna hodnota	Námestovo (32,2)	Bratislava I (79,8)	Košice IV (8,0)	Námestovo (5,7)
	Kežmarok (32,7)	Bratislava III (100,0)	Bratislava I (8,2)	Kežmarok (6,3)
	Sabinov (33,6)	Bratislava II (107,3)	Košice III (8,2)	Košice III (6,3)
Maximálna hodnota	Bratislava I (44,3)	Námestovo (436,1)	Stará Ľubovňa (15,5)	Košice IV (13,5)
	Bratislava III (42,4)	Kežmarok (398,1)	Námestovo (15,4)	Bratislava I (10,8)
	Bratislava II (41,5)	Košice III (352,2)	Kežmarok (15,2)	Bratislava IV (9,7)
Medián	38,9	172,6	11,7	8,00
Variačné rozpätie	12,1	356,3	7,5	7,80
Dolný kvartil	37,4	151,4	11,2	7,3
Horný kvartil	39,8	215,6	12,9	8,40
Priemer	38,5	189,8	11,9	8,00

ČESKO, VYBRANÉ CHARAKTERISTIKY STARNUTIA POPULÁCIE

	0-19 (%)	65+ (%)	IZM (%)	IZS (%)	IS (%)
Minimálna hodnota	Hlavní město Praha (17,1)	Česká Lípa (18,4)	Hlavní město Praha (25,5)	Česká Lípa (18,4)	Praha - západ (52,1)
	Plzeň - město (17,7)	Tachov (18,4)	Plzeň - město (27,2)	Tachov (18,4)	Česká Lípa (54,7)
	Brno - město (17,9)	Chomutov (18,6)	Brno - město (27,7)	Chomutov (18,6)	Český Krumlov (56,4)
Maximálna hodnota	Praha - západ (23,5)	Brno-město (27,1)	Praha - západ (36,5)	Brno - město (27,1)	Brno - město (97,9)
	Praha - východ (22,5)	Pelhřimov (26,8)	Praha - východ (34,7)	Pelhřimov (26,8)	Plzeň - město (97,4)
	Česká Lípa (22,1)	Písek (26,7)	Žďár nad Sázavou (34,6)	Písek (26,7)	Hlavní město Praha (94,3)
Medián	20,6	23,5	32,0	23,50	73,2
Variačné rozpätie	6,4	8,7	11,0	8,70	45,8
Dolný kvartil	20,0	22	31,1	22	68,6
Horný kvartil	21,3	24,9	32,9	24,90	78,7
Priemer	20,6	23,3	31,9	23,30	73,3

	priemerný vek	IV (%)	IP (%)	IO (%)
Minimálna hodnota	Praha - západ (38,2)	Brno - město (102,2)	Praha - západ (8,6)	Opava (9,6)
	Praha - východ (38,5)	Plzeň - město (102,7)	Praha - východ (9,1)	Karviná (9,8)
	Česká Lípa (38,9)	Hlavní město Praha (106,0)	Beroun (9,5)	Hodonín (9,8)
Maximálna hodnota	Brno - město (42,0)	Praha - západ (192,1)	Tachov (11,7)	Děčín (11,9)
	Plzeň - město (41,9)	Česká Lípa (182,7)	Žďár nad Sázavou (11,4)	Trutnov (11,7)
	Písek (41,7)	Český Krumlov (177,2)	Třebíč (11,0)	Jablonec nad Nisou (11,6)
Medián	40,5	136,6	10,4	10,70
Variačné rozpätie	3,8	89,9	3,1	2,30
Dolný kvartil	40,0	127	10,1	10,4
Horný kvartil	40,9	145,7	10,7	11,00
Priemer	40,5	138,6	10,4	10,70

ĎAKUJEM/DĚKUJI ZA POZORNOST☺